

POSTANOWIENIE

15 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Jacek Widło

na posiedzeniu niejawnym 15 maja 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa W. spółki akcyjnej w W.
przeciwko P. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
w przedmiocie uzupełnienia postanowienia Sądu Najwyższego
z 20 grudnia 2023 r., sygn. akt I CSK 670/23,

oddala wniosek.

UZASADNIENIE

W. spółka akcyjna w W. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 11 sierpnia 2022 r., w sprawie o zapłatę przeciwko P. spółce akcyjnej w W., zaskarżając to postanowienie w całości, wnosząc o jego uchylenie i uchylenie poprzedzającego go postanowienia Sądu Okręgowego o odrzuceniu pozwu.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na trzy istotne zagadnienia prawne. Następnie pismem z 23 lutego 2023r., złożyła uzupełnienie skargi kasacyjnej w zakresie punktu I.1 nadając nowe brzemienne istotnym zagadnieniom prawnym o treści: po pierwsze, czy nieważnym na podstawie art. 9 ust. 1 i 3 u.ok.k. w związku z art. 3 ust. 1 z.n.k. jest zapis na sąd polubowny, który warunkuje udział klubu sportowego w rozgrywkach ligi zawodowej, o której mowa w art. 15 ust. 1.5, 6 u.s. od wyrażenia przez klub

sportowy zgody na poddanie sporów majątkowych z organizatorem rozgrywek wskazanemu przez organizatora rozgrywek sądowi polubownemu? Po drugie, czy bezskutecznym na podstawie art. 1161 § 2 k.p.c. i art. 1169 § 3 k.p.c. jest zapis na sąd polubowny, który narusza zasadę równości kształtowania zespołu orzeczniczego poprzez przyznanie w regulaminie sądu polubownego wyłącznie jednej stronie kompetencji wskazywania arbitrów na listę arbitrów oraz powołania prezesa sądu polubownego, który ma wyłączne prawo skreślania arbitrów z listy arbitrów oraz wyznaczania superarbitra w składach jedno- lub trójosobowych? Po trzecie, czy czynem nieuczciwej konkurencji jest warunkowanie udziału klubu sportowego w rozgrywkach ligi zawodowej, o której mowa w art. 15 ust. 1, 5, 6 u.s. od wyrażenia przez klub sportowy zgody na poddanie sporów majątkowych z organizatorem rozgrywek wskazanemu przez organizatora rozgrywek sądowi polubownemu?

Pismem z dnia 18 stycznia 2024r., skarżąca wniosła o uzupełnienie postanowienia z dnia 20 grudnia 2023r., poprzez odniesienie się do zagadnień w prawnych w nowym, uzupełnionym brzmieniu.

Pozwany w odpowiedzi na skargę wniósł o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi oraz o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Należy uznać, że dopuszczalna jest zmiana treści skargi kasacyjnej w terminie do jej złożenia, poprzez modyfikację merytoryczną sformułowanych zagadnień prawnych, wskazanych jako podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Należy więc odnieść się do treści wskazanych zagadnień w wersji zmodyfikowanej, uznając zgodnie z intencją składającego wniosek o uzupełnienie postanowienia, że podtrzymuje skargę kasacyjną w zakresie zmodyfikowanych zagadnień w ten sposób, że zagadnienia w poprzednim brzmieniu należy pominąć.

W pewnym uproszczeniu, pierwsze z zagadnień dotyczy możliwości traktowania zapisu na sąd polubowny jako nieważnego, z uwagi na uwarunkowanie przez ten zapis udziału klubu sportowego w rozgrywkach od wyrażenia zgody na poddanie sporów majątkowych z organizatorem wskazanemu przez organizatora sądowi polubownemu. Drugie z zagadnień prawnych wskazuje

na rozstrzygnięcie możliwości wystąpienia sankcji bezskuteczności zapisu na sąd polubowny, w przypadku naruszenia zasady równości co do kształtowania zespołu orzeczniczego poprzez przyznanie w regulaminie jednej stronie wyłącznej kompetencji wskazania arbitrów na listę arbitrów. Trzecie zagadnienie dotyczy możliwości zakwalifikowania jako czynu nieuczciwej konkurencji - klauzuli w postaci warunkowania udziału klubu sportowego w rozgrywkach od wyrażenia przez ten klub zgody na poddanie sporów majątkowych, wskazanemu przez organizatora rozgrywek sądowi polubownemu.

Przy czym uzasadnienie dla na nowo sformułowanych zagadnień pozostało niezmienione (pkt 3. -3.29 pierwotnej skargi), a jego treść odnosiła się do brzmienia pierwotnych zagadnień. Poszczególne części treści uzasadnienia, nie korespondują z treścią sformułowanych zagadnień, w sytuacji gdy wyodrębniono osobno części uzasadnienia do poszczególnych pytań. Utrudnia to wysoce ocenę zagadnień, ze względu na odmienną ich aktualnie treść.

Odnosząc się do wskazanych zagadnień, należy jeszcze raz przypomnieć, że jak wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Sąd ten przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli skarżący wykaże, że wskazane przez niego zagadnienie prawne posiada właściwość „istotności”, która polega na tym, że zagadnienie to stanowi kwestię dotychczas niewyjaśnioną i nierozwiązaną w orzecznictwie sądowym, a więc cechującą się nowością, a którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W efekcie powołanie się na tę przesłankę przedsądu, wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (zob. orzeczenia Sądu Najwyższego, np.: postanowienie z 23 maja 2018 r., I CSK 33/2018 r.; postanowienie z 16 maja 2018 r., II CSK 13/2018; postanowienie z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17). Nadto przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne, poza tym, że musi być istotne, nowe i dotychczas niewyjaśnione dodatkowo, co wymaga podkreślenia, powinno pozostawać w związku ze sporem i mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia danej sprawy. Należy również wskazać, że zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane na okolicznościach mieszczących się w stanie faktycznym sprawy

wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01).

Zagadnienia dotyczą przymusowego charakteru zapisu na sąd polubowny (nr 1), kształtowania regulaminu sądu polubownego z naruszeniem zasady równości stron (nr 2), możliwości zakwalifikowania w kontekście przymusowego charakteru zapisu na sąd polubowny- takiego zapisu jako deliktu nieuczciwej konkurencji, wobec okoliczności, że brak zgody na zapis uniemożliwiał udział klubu w rozgrywkach (nr 3). Sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie czynią zadość tym wymaganiom – bowiem zagadnienia nie wskazują na wariantową możliwość udzielenia odpowiedzi tak by przypisać im walor istotności. Mają charakter abstrakcyjny ale nie znajdują wystarczającego zakotwiczenia w ustalonym stanie faktycznym i ich rozstrzygnięcie nie miałyby znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy w tymże ustalonym stanie faktycznym i w kontekście argumentacji w skazanej w uzasadnieniu zagadnień prawnych, w części odnoszącej się do zagadnień sformułowanych w poprzednim brzmieniu skargi.

Po pierwsze, z ustalonego stanu faktycznego nie wynika, by nie zostały spełnione przesłanki formalne zapisu na sąd polubowny, Po drugie, nie wynika też z ustaleń sądów meritii, którymi to ustaleniami Sąd Najwyższy jest związany jako sąd prawa, by warunkowano udział w lidze od dokonania zapisu na sąd polubowny, czy też, że miały akty przymusu lub wykorzystywania pozycji monopolistycznej. W treści zapisu na sąd polubowny takiego warunku nie zawarto, jak i w powoływanych przez skarżącego zapisach umowy i regulaminu. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny nie przedstawiono materiału dowodowego, z którego wynika by podczas zawierania umowy powódka kwestionowała klauzulę zapisu na sąd polubowny, czy też by okoliczność tę podnosiła w trakcie wykonywania umowy, czy też by dochodziło do wykorzystania pozycji monopolistycznej pozwanej. Układ relacji pomiędzy stronami, które są formalnie spółkami akcyjnymi, i stosowanie zapisów na sąd polubowny, wynika z przyjętego w ustawodawstwie polskim modelu sportu zawodowego. Powodowa spółka jako klub sportowy jest akcjonariuszem strony pozwanej - ligi piłki siatkowej, które ze względu na rozwiązania normatywne stanowią spółki akcyjne. Uczestnictwo powódki w lidze sportowej ma zatem charakter quasi członkowski. Model relacji pomiędzy stronami nie wynika z regulaminu ale z modelu

normatywnego regulacji sportu w prawie polskim. Aktualność zachowuje pogląd wyrażony w uzasadnieniu postanowienia SN z 20 grudnia 2023., I CSK 670/23, iż samo w sobie stosowanie zapisu na sąd polubowny, np. tzw. klauzuli arbitrażowej przez odesłanie (tak też wyrok Sądu Najwyższego z 12 października 2012 r., IV CSK 82/12), czy zawarcie klauzuli zapisu na sąd polubowny we wzorcu przygotowanym przez jedną ze stron, w tym zawarcie umowy w sposób adhezyjny, nie może być uznane za nadużywanie pozycji dominującej, czy kwalifikowane jako uzależnianie uczestnictwa w lidze od dokonania zapisu na sąd polubowny. Uwagi te odnoszą się też w tym zakresie do zagadnienia trzeciego (dotyczącego możliwości traktowania takiej sytuacji jako deliktu nieuczciwej konkurencji), skoro przyjęta organizacja sportu (jak określił to skarżący „ustawowy monopol” pozwanego związku sportowego), jest rozwiązaniem normatywnym. Strony nie są typowymi przedsiębiorcami, a sama forma organizacyjna sportu w postaci spółek akcyjnych (organizatora i klubów), nie daje podstaw do przyjęcia istnienia klasycznych relacji konkurencji jak przypadku typowych przedsiębiorców i relacji konkurencji gospodarczej pomiędzy tymi podmiotami.

W zakresie zagadnienia drugiego, należy zauważyć, że istnienie sądu polubownego, przy organizatorze sportu, nie oznacza samo w sobie stanu zależności sądu od organizatora -ligi i naruszenia zasady równości stron w aspekcie organizacyjnym. Zagadnienia te można in concreto analizować w kontekście konkretnego sporu, sposobu wyłonienia składu arbitrów i przeprowadzonego postępowania (postępowania arbitrażowego) a nie na etapie analizy ważności klauzuli zapisu na sąd polubowny. Przy czym, skarżący odnosi zasadę równości nie do treści konkretnego zapisu ale organizacji sądu polubownego i regulaminu. Sam w sobie fakt funkcjonowania sądu przy organizatorze sportu, nie oznacza naruszenia zasady równości stron, przy formułowaniu zapisu, czy też nie oznacza braku bezstronności arbitrów (zob. postanowienie SN z 19 października 2012 r., V CSK 503/11, postanowienie z 18 czerwca 2010 r., V CSK 434/09). Podnoszony mechanizm wyłaniania arbitrów dotyczy kwestii generalnych na etapie organizowania sądu polubownego a nie treści sformułowanego zapisu. Okoliczność, że organizator sportu wskazuje część arbitrów (nie wszystkich), do wpisu na listę arbitrów, nie oznacza systemowego

braku niezawisłości i bezstronności. Wyłanianie konkretnych składów arbitrów odbywa się w ramach sądu arbitrażowego odrębnego od osoby pozwanego i wskazanie arbitrów do konkretnego sporu odbywa się przez obie strony sporu a nie wyłącznie przez pozwanego. Na marginesie należy dodać, że sankcją za naruszenie zasady równości w treści zapisu na sąd polubowny jest bezskuteczność zapisu naruszającego tę zasadę a nie nieważność całej klauzuli arbitrażowej, która jako umowa procesowa stron wyłącza właściwość sądu powszechnego do rozstrzygnięcia sporu na rzecz sądu arbitrażowego. Oznacza to, że nawet hipotetyczne stwierdzenie naruszenia zasady równości, co do zasady, wyłącza związanie tym konkretnym postanowieniem klauzuli a nie powoduje nieważności zapisu na sąd polubowny w całości. Reasumując wskazanie okoliczności przez skarżącego nie świadczą o naruszeniu zasady równości stron w zapisie na sąd polubowny. Z tych względów analiza zagadnień nie dała wystarczających podstaw do uzupełnienia rozstrzygnięcia i przyjęcia skargi do rozpoznania.

Wobec powyższego wniosek o uzupełnienie postanowienia podlegał oddaleniu na podstawie art. 351 § 1 w zw. art. 391 § 1 zd. 1 i art. 398²¹ k.p.c.

(R.N.)

[ms]